

VINDUET

ved

ODD KVAAL PEDERSEN

Da det annet Vatikankoncil ble avsluttet med høytidelig gudstjeneste på Petersplassen i Rom, var et betydningsfullt kapittel i vår tids kirkehistorie skrevet til ende. Det danske «Kristeligt Dagblad» som har holdt sine lesere forbilledlig godt orientert, skrev i en kommentar ved avslutningen:

«Koncilet er forbi, men nå forestår i den katolske kirke et veldig arbeid for å føre koncilets linje og beslutninger ut i praksis i kirkens daglige liv. Fra konservativ side, ikke minst fra Kurien i Rom, kan det ventes en innsats for å hindre, eller ihvertfall forhale, denne utvikling. Men det er neppe tvil om at disse bestrebelse i det lange løp vil være forgjeves.»

Med nøktern optimisme, kombinert med en klart uttalt tillit til at protestantiske troende har en arv å dele med katolske medkristne, fortsetter bladet:

«I økumenisk henseende har concilet åpnet adskillige dører. Innbydelsen av observatører og den åpenhet man har vist overfor deres innlegg, har virket som en utstrakt hånd. Den høytidelige opphevelse av bandet mot Konstantinopel og Pavens samvær med de ikke-katolske observatører like før koncilets avslutning... er tegn på den tilnærmelse til de andre kirker som ligger mange katolske ledere sterkt på sinne. Og vi har grunn til å vise en tilsvarende åpenhet overfor våre katolske medkristne.

Det er meget i den katolske kirke som vi stadig må si nei til, fordi vi er overbevist om at det er i strid med sann kristendom. Men det er i dag skapt mulighet til en ekte økumenisk samtale og et virkelig fellesskap. Vi har meget å lære av den vilje til evangelisk fornyelse concilet har vært uttrykk for. Og vi er samtidig overbevist om at vi har et verdifullt bidrag å gi til samtalen.»

Det er gledelig å kunne notere at denne nøkterne optimisme ikke svekkes om man betrakter concilet i dets virkninger på kirkens mer fjerne utposter. I det minste er det kommet i stand et mer åpent og vennlig forhold mellom katolske og protestantiske misjonærer. Selv misjonærer som ellers stiller seg bestemt avvisende til Romerkirkens tenkning og praksis, innrømmer det.

Ett eksempel på denne nye holdning opplevde man på det latin-amerikanske, lutherske kirkemøte i Lima ifjor vår, da Det Lutherske Verdensforbunds president, lederen for American Lutheran Church, dr. Fredrik A. Schiotz, en av møtedagene oppsøkte den romersk-katolske erkebiskopen. Vanskene i de latin-amerikanske land — som det ikke tjener noen hensikt å undervurdere — løses selvsagt ikke ved en slik høflighetsvisitt. Men kanskje ble det ikke helt uten

befinner seg i en lignende situasjon. Men sikkert er det at de befinner seg i de samme omgivelser. Man skal ha en ganske robust samvittighet om man i dag nekter å innse det pinefulle i den kjennsgjerning at de rike land nesten er identiske med de land vi tradisjonelt henregner til «kristenheten».

Dette har da også både de romersk-katolske og protestantiske kirker innsett. Som de siste års encyklikaer har gitt uttrykk for Romerkirkens følelse av forpliktende solidaritet med det flertall av verdens befolkning som «har ikke», har Kirkenes Verdensråd og de konfesjonelle verdensorganisasjoner gitt uttrykk for deres solidaritet og forpliktelse.

Med en nærmest demonstrativ tydelighet kom denne viljen til fornyet betraktning av verdens problemer til uttrykk i fjor, like før pave Pauls reise til den eukaristiske kongressen i India. Fra katolsk hold ble det sagt at reisen ikke måtte oppfattes som et «fremt maleri på TV-skjermen av en hvitkledd skikkelse som velsigner massene og så flyr med et tilfreds sukk tilbake til Vatikanets haver».

Om enn preget av mindre spontanitet enn sin forgjenger, fulgte han opp hjertesakene til sin forgjenger. Og det skal vel måtte mobiliseres megen vrangvilje og mistenksomhet om man utelukkende ser et utpekulert reklame-trick i Pavens kunngjøring like før avreisen til India om at han ville skjenke sin krone av gull, sølv og edle stener til de fattige. Sett i sammenheng med de siste encyklikaer synes det klart at denne handlingen var uttrykk for noe langt mer enn et forsøk på å svekke et populært argument hos kirkens motstandere: Den rike kirken i de fattige omgivelsene.

Det synes i det hele klart at Paven — nå også i u-landssammenheng — søker å følge opp de prinsipper han hevdet i Milano og som kvalifiserte ham til å bli kalt «arbeidernes erkebiskop». Uten hell lanserte byens tallrike kommunister tilsvaret: «Arbeidernes erkebiskop? Javel, men bedriftsherrenes kardinal.»

I det portrett det katolske St. Olav tegner av pave Paul fortelles det at han ved en anledning minnet en flokk fabrikkarbeidere om at «religionen ikke er kapitalismens allierte og dermed folkets undertrykker, de første som løsgjorde seg fra religionen var ikke arbeiderne, men de store industrilederne og sosialøkonomiske tenkerne i det forrige århundre, de som drømte om å grunnlegge et fremskritt, en sivilisasjon, en fred uten Gud...» (Det hører med til historien at bedriftsledelsen på den fabrikken hvor talen ble holdt, fant det påkrevet å stryke dette avsnitt i det referat som pressen fikk utlevert.)

Forskrekkelige, bestyrtelse og protest er heller ikke ukjente reaksjoner når protestantiske bevegelser har søkt å lansere nye synspunkter i spørsmål som dreier seg om vår tids mest alvorlige utfordringer. Mange kirkemedlemmer forvirres lett når kirken ikke taler det «søndagsspråk» man er blitt fortrolig med. Direkte skremmende virker slike uttalelser på folk som fremdeles er innstilt på at kirken — i alt vesentlig — skal ta hensyn til «halvøen Europa's» interesser.

At man slik konstaterer felles problemer og felles utfordringer betyr ikke at man overser de forskjeller som vittrilig eksisterer mellom de to kristengrupper tenkning og praksis. Men uten å vise likegyldighet overfor konfesjon og tradisjon

av avsnittet om dialogen med andre religioner og av avsnittet om misjonens nødvendighet. Man må på den ene side vise en hjertelig og åpen holdning overfor de ikke-kristne religioner, men på den annen side fastholde at ingen frelses uten ved Kristi nåde, sa han. (Det siste var forøvrig et sentralt tema under debatten).

Jesuitter-generalen Pedro Arrupe gikk inn på opplysningen i forbindelse med misjonsarbeidet. Han fant den altfor infantil og sentimental, «i altfor høy grad beregnet på barn». Man ynder, sa jesuitter-generalen, å fortelle om arbeidet blant barn og syke, mens det særdeles viktige skolearbeidet og misjonens vitenskapelig-kulturelle arbeid trer i bakgrunnen.

Kardinal Suenens fra Belgia talte særlig om misjonærutdannelsen som han ønsket ordnet så praktisk som mulig. Videre fremsatte biskop Soares fra Mosambique forslag om navneforandring for «Congregatio de Propaganda Fide». Propaganda minner om reklame for et industriprodukt, sa han. Og misjonen har også andre oppgaver enn å utbre troen. Han foreslo betegnelsen «Sekretariat for evangelisasjon».

Hvor står protestantisk misjon?

I en kommentar til det annet Vatikanconcil skriver professor Skydsgaard at den nye holdningen som er kommet til uttrykk, er en utfordring til de protestantiske kirker og deres misjon. De må gjøre opp sitt bestikk og kjenne sin egen posisjon.

Fra ansvarlig luthersk hold er det allerede tidlig blitt gitt uttrykk for forventning og vilje til åpenhet, ikke minst fra Det Lutherske Verdensforbunds president, dr. Schiøtz. Han sa, i forbindelse med åpningen av det lutherske senter for interkonfesjonell forskning i Strassbourg, at man i Det Lutherske Verdensforbund «takker Gud for de klare bevis på at Den hellige ånd er virksom i koncilets arbeid». Dr. Schiøtz betonte at det fremdeles er meget å gjøre, men ikke å anerkjenne det som hittil er gjort, ville etter hans mening være «jevngodt med blasfemi». Vi ber om nåde for både det annet Vatikan-koncil og vår egen kirke», sa han og føyde til: «Hvis samtalene mellom lutherske og romersk-katolske kristne finner sted, kan den skatt som Den hellige ånd åpenbarte for oss under reformasjonen, bli en skatt som Gud vil velsigne oss alle med».